

РОЗДІЛ 8. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ РІЗНОВІКОВОЇ ГРУПИ ЗАСОБАМИ LEGO-КОНСТРУЮВАННЯ

DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF DIFFERENT AGED CHILDREN WITH THE HELP OF LEGO-CONSTRUCTING

Статтю присвячено проблемі розвитку індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку, що визначають успішність виконання ними творчої діяльності, – їхніх творчих здібностей – шляхом залучення до конструктивної діяльності з LEGO.

Авторами висвітлено можливості LEGO-конструювання як засобу розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку, представлено досвід розвитку творчих здібностей дітей різновікової групи в конструктивній діяльності з LEGO: описано роботу, проведену з вихованцями різновікової групи та їхніми батьками з метою розвитку творчих здібностей дошкільнят.

Зазначено, що діти із задоволенням працювали з LEGO під час занять – конструювали за зразком, за умовами, за запропонованою вихователем темою та власним задумом, брали участь у святах і розвагах із використанням LEGO-конструктора. Подобалося дітям і конструювати з батьками під час спеціально організованого для останніх майстер-класу. Крім того, для батьків проводилися консультації на відповідну тематику, організовувалися перегляди занять із LEGO-конструювання, виставки фотоматеріалів із дитячими конструкціями та спорудами. Це не тільки дало змогу розвинути в батьків зацікавленість улюбленими іграми й заняттями їхніх дітей, а й допомогло батькам зрозуміти значення конструювання для творчого розвитку їхньої дитини.

Проведена робота сприяла формуванню у вихованців групи оригінальності та своєрідності мислення, розвитку уяви, творчого потенціалу дошкільників.

Авторами підкреслено, що проведене дослідження не претендує на всебічне розкриття проблеми, й обрано вектор подальшого наукового пошуку – вивчення досвіду використання LEGO-конструювання в процесі розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку та застосування ідей вчителів початкової школи в роботі з метою забезпечення наступності.

Ключові слова: творчі здібності, конструктор, LEGO, конструювання за зразком,

конструювання за задумом, конструювання за умовами, різновікова група.

The article is devoted to the development of the individual characteristics of different aged children that determine the success of their creative work – their creativity by involving them into constructive activity with LEGO products.

The authors highlighted the possibilities of LEGO-designing for developing the creative abilities of preschool children, represented the experience of creative abilities development of different aged children in constructive activity with LEGO-there is described the work conducted with the different aged children and their parents on purpose developing creative skills of the preschoolers.

It is noted that children with pleasure worked with LEGO pieces, constructed on a model, on terms, on the theme proposed by the tutor and create their own design, took part in holidays and entertainments with LEGO pieces. It liked to the children to construct with parents during specially organized lesson. In addition, consultations were held for parents on certain subjects, there were reviews of classes with LEGO-designer, exhibitions of photographic materials with children's constructions and buildings.

It allowed not only to develop parents' interest in their favourite games and activities of their children, but also helped parents to understand importance of designing for the creative development of their child.

The carried out work contributed to the formation of originality and peculiarity of thinking, the development of imagination, the creative potential of preschool children.

The authors emphasized that the research did not claim to be comprehensive disclosure, and the vector of further scientific research was chosen – studying the experience of using LEGO-design in the process of developing the creative abilities of children of primary school age and applying the ideas of primary school teachers in their work to ensure continuity.

Key words: creative abilities, constructor, LEGO, constructing by sample, constructing by idea, constructing by conditions, different age group.

УДК 373.2.015.31

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-15-2-35>

Грицкова Ю.В.,

канд. пед. наук, доцент кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Демченко Н.О.,

вихователь

КЗ освіти «Дошкільний навчальний

заклад (ясла-садок) № 386

компенсуючого типу»

Дніпровської міської ради

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Виховання творчої особистості починається з дошкільного віку. Для такого виховання потрібен диференційований, тобто особистісно зорієнтований, підхід до кожної дитини, що забезпечує високий рівень розвитку її творчого потенціалу. Адже кожна дитина індивідуальна. У кожній дитини є свої схильності, здібності, зацікавлення [11; 17].

Відповідно до Закону України «Про освіту», одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу в закладах дошкільної освіти залишається

розвиток творчих здібностей дитини [9]. Завдання та зміст цього напряму визначається вимогами Базового компонента дошкільної освіти в Україні, чинними програмами розвитку й виховання дітей дошкільного віку «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Українське дошкільля» [1; 2; 6; 15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зауважимо, що проблема розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку не є новою. Сьогодні дослідженими є закономірності формування творчих здібностей дошкільнят, природа, особли-

вості й умови їхнього розвитку в різних видах діяльності (Б. Ананьєв, С. Архипова, Л. Богоявленська, Л. Виготський, А. Давидчук, О. Запорожець, О. Матюшкін, В. Моляко, В. Мясіщев, С. Пазиненко, Л. Парамонова, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн, Г. Терехова, Л. Шульга та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Частково дослідженим є питання інтеграції в освітній процес закладів дошкільної освіти LEGO-технологій. У роботах сучасних дослідників (В. Горяїнова, Л. Парамонова, Т. Пеккер, К. Фешина) відмічено, що LEGO-конструктор є ефективним засобом усебічного розвитку дошкільників. Але поряд із тим питання розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку засобами LEGO-конструювання залишається досі маловивченим.

Метою статті є висвітлення власного досвіду використання LEGO-конструювання в процесі розвитку творчих здібностей у дітей різновікової групи.

Виклад основного матеріалу. Так, у ході наукового пошуку встановлено, що важливим засобом розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку є конструювання. Сучасні діти конструюють із паперу, різноманітного будівельного матеріалу, природного матеріалу тощо.

Особливо подобається дошкільнятам працювати з LEGO-конструктором, безумовною перевагою якого над іншими будівельними матеріалами, що використовуються для конструювання в закладах дошкільної освіти, є яскравість, барвистість, поліфункціональність.

Головною метою LEGO-конструювання є розвиток креативності та збагачення творчого досвіду в дітей дошкільного віку в процесі ігрової й конструкторської діяльності. Дошкільнята граються, створюють конструкції, досліджують їх, при цьому отримують уявлення про облаштування світу людей, природи, предметів; учаться аналізувати інформацію, робити висновки, працювати в команді.

Конструктор LEGO надає практично необмежені можливості для створення різних типів будівель та ігрових ситуацій. Він стимулює дитячу фантазію, сприяє розвитку моторики. LEGO-конструювання дає дітям змогу самостійно вирішувати завдання, спрямовані на розвиток уяви й формування узагальнених способів конструювання. LEGO-конструктор допомагає дітям втілювати в життя власні задуми, будувати із захопленням, фантазувати й бачити кінцевий результат своєї роботи. Одним словом, LEGO-конструювання сприяє розвитку уяви, творчих задатків, інтелекту.

Діапазон використання LEGO-конструктора з погляду конструктивно-ігрового значення для дітей досить широкий. Він широко використовується на заняттях із конструювання та вирішує такі завдання:

- розвиває розумові (інтелектуальні) процеси (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, логічне мислення, запам'ятовування тощо);
- розвиває психічні процеси (пам'ять, увагу, сприйняття);
- розвиває сенсорні здібності (уявлення, сприйняття, відчуттів);
- розвиває креативність (діти мають можливість висловлювати власні творчі ідеї й утілювати їх у життя);
- розвиває впевненість у собі, контроль над емоціями, вміння перемагати і програвати, відчуття власних сил, вміння ставити й досягати цілі;
- розвиває самостійність, вміння працювати в команді [4; 10].

Досить ефективним засобом активізації мислення і творчих задатків слугує конструювання за моделями, схемами, кресленнями, планом, зразком, по пам'яті [16]. Розвитку уяви сприяє конструювання за задумом із певної теми. Дитина створює нові образи спираючись на наявні уявлення про об'єкт по ходу задуму, уточнює й удосконалює конструкцію, тим самим проявляє творчість. Конструктивна діяльність потребує відповідно високої зосередженості й уваги в дітей. Перш ніж приступити до створення конструкції, необхідні продуманість, певна послідовність і творчість у роботі. У процесі виконання конструювання в дошкільників розвивається вміння творчо довести почату справу до кінця, контролювати свою діяльність і отримувати якісний результат, що є дуже важливим для подальшої діяльності [8].

Перш ніж розпочати роботу з LEGO-конструктором за цією методикою, ми замислилися над тим, як правильно створити ігрове середовище, щоб дати дітям можливість самостійно грати, придумувати сюжети ігор, захочувати дітей до спілкування з однолітками. Із цією метою ми використовували набір LEGO-конструктора «Шість цеглинок» і «Стандартний комплект цеглинок LEGO DUPLO», який складається з безлічі різнокольорових деталей, фігурок людей і тварин, елементів для створення транспорту (колеса) тощо.

Конструюючи та граючи з яскравими моделями, діти вчилися працювати в команді. Із задоволенням вони створювали міські споруди і транспортні засоби, дізнавались про їх призначення; обіграючи конструкції, малята інтуїтивно підходили до розуміння, що означає бути частиною сучасного суспільства.

Ми розуміли, що опанувати конструктивну діяльність неможливо без правильно організованої та проведеної підготовчої роботи. Тому спочатку ми давали дітям можливість ознайомитися з деталями, виконуючи прості, недовготривалі завдання. Особливу увагу звертали на розвиток спостережливості, уточнення знань про форми предметів і їх частин, про відмінності й подібності,

про характерні та індивідуальні ознаки. З метою підтримки інтересу і збагачення сенсорної культури заняття урізноманітнювали, а з віком ускладнювали, даючи простір для подальшого розвитку. У подальшому це дало змогу навчати дітей легко знаходити предмет за вказівкою дорослого.

У процесі спостереження за дітьми ми відмітили, що дітям молодшого та середнього віку легше й цікавіше працювати з конструктором типу LEGO DUPLO.

Під час організації занять із LEGO ми намагалися стати партнерами для дитини, підтримували й надихали, допомагали віднайти відповідь на питання, бути самостійними, спонукали до дій різними засобами, зокрема власним прикладом, адже дитина вчиться наслідувати дорослого.

Упродовж усієї експериментальної діяльності ми перебували поруч із дітьми, ставили їм відкриті запитання, цікавилися успіхами, звертали увагу на розв'язання певних завдань. Створена довірлива атмосфера сприяла розв'язанню проблемних завдань, розвитку творчої уяви та фантазії, формувала вміння сміливо висловлювати свої думки.

Експериментальна робота проводилася в різновіковій групі з дітьми-логопатами (молодша підгрупа (3–4 роки) – 3 дітей, середня підгрупа (4–5 років) – 9 дітей, старша підгрупа (5–6 років) – 4 дітей).

Заняття з LEGO-конструювання проводились у першу і другу половину дня і тривали для дітей старшої та середньої підгрупи 25–30 хвилин, для дітей молодшої підгрупи – 20 хвилин. У вільний від занять час діти працювали разом. Наприклад, старші розпочинали будувати, виконували найбільш складний етап роботи, далі продовжували молодші, так налагоджувалося співробітництво дітей різного віку, разом вони втілювали свої фантазії.

Для розвитку творчих здібностей, зорової орієнтації, просторових уявлень застосовували трафарети, шаблони, зразки готових зібраних конструкцій. LEGO-конструювання поєднували з іграми дітей, що сприяло активному пізнанню дітьми навколишнього світу, актуалізувало важливість успішного розвитку їхніх конструктивних здібностей.

Щоб заняття й ігри з конструктором не проходили хаотично, а набували сенсу, ми склали примірний тематичний план роботи з LEGO-конструктором для дітей різновікової групи. Планування конструктивної діяльності здійснювали в умовах поетапної дії (поетапна дія дає змогу краще зрозуміти схему виконання завдання, забезпечує формування самоконтролю за результатом і якістю). Намагалися будувати роботу так, щоб діти навчалися розуміти й переносити план дій на різні конструкції. Під час проведення таких занять ми допомагали дітям, стимулювали їхню творчу ініціативу. Коли діти навчилися вправлятися із цеглинками, розпочинали надавати склад-

ніші індивідуальні та групові завдання. Такі ігри розвивали в дітей кмітливість, конструктивні та творчі здібності, логічне мислення і просторові уявлення, сприяли формуванню дрібної моторики.

На заняттях із LEGO-конструювання, за задумом, ми вчили дітей спочатку обмірковувати будівлю, уявляти її конструкційні рішення, формували вміння використовувати графічні модулі, робити зміни, вносити нові елементи конструкційного рішення, самостійно виконувати схему майбутньої будівлі.

У процесі ігрової діяльності з LEGO-конструктором ми давали дітям можливість виконувати завдання самостійно. У разі виникнення труднощів допомагали їм корисною порадою чи ідеєю. Щоб зрозуміти наміри дітей, постійно спостерігали за їхніми діями, ставлячи їм відкриті питання для уточнення мети їхнього задуму. Спостерігаючи за роботою дітей, ми постійно заохочували їх придумувати самостійні ідеї, обігрувати їх, створювати власні казки та історії, ділитися ними один із одним, оцінювати зроблене. Під час занять контролювали, щоб кожна дитина брала участь у виконанні загального завдання.

Даючи можливість дітям самостійно конструювати в ігровій діяльності, ми закріплювали набуті на заняттях уміння й навички, сприяли вирішенню нових конструктивних завдань, що вимагають ініціативи та винахідливості. Під час вільного конструювання діти вдосконалювали, перебудовували, доповнювали різними деталями одну й ту саму споруду протягом багатьох днів. Треба відмітити, що створені в грі конструкції були значно складнішими, ніж виготовлені на занятті, так як під час гри в дітей найяскравіше виявлялися індивідуальні особливості, інтереси, нахили, знання та уявлення дітей. Вони самостійно обирали тему будови, вигадували нові споруди, розв'язали конструктивні завдання.

Пам'ятаючи, що діти молодшої підгрупи граються ще не разом, а поряд, ми вчили їх не заважати один одному, формували в них доброзичливі стосунки й на цій основі поступово привчали малюків гратися невеликими групами, погоджувати свої дії, радіти спільним досягненням. Одним зі способів об'єднання дітей в ігрових діях ми вважали спорудження будівель самим вихователем.

У дітей середнього дошкільного віку (4–5 років) ми продовжували розвивати творчі здібності, вчили розпізнавати будівлі й конструкції, використовувати їх за призначенням. Ці діти проявляли більше творчості й самостійності, навчалися виділяти та розрізняти, співвідносити за величиною й формою, встановлювали просторове розташування цих деталей відносно одна одної. У цій віковій категорії, крім занять із «конструювання за зразком», «за задумом», ми стали використовувати конструювання за схемами. Ця форма роботи

передбачала створення зовнішніх та окремих функціональних особливостей реальних об'єктів. У результаті цих занять у дітей формувалися мислення, творчі й пізнавальні здібності.

Робота з конструктором LEGO ускладнювалася з віком дітей. Так, у дітей старшого дошкільного віку ми намагалися розвинути вміння встановлювати зв'язок між створюваними будівлями й тим, що вони бачать у навколишньому середовищі. Навчали дітей виділяти основні частини й характерні деталі конструкції, аналізувати будівлі, створювати об'єкти різні за величиною та задумом. Зоровий аналіз допомагав дітям краще запам'ятати особливості споруди, будівлі, яку вони розглядали, скласти про неї уявлення, а потім скористатися ним як основою будівельної гри. У процесі цієї роботи в дітей формувалися вміння працювати в колективі, об'єднувати свої ідеї відповідно до загального задуму. З дітьми цієї вікової категорії проводилися заняття, під час яких вони конструювали «за умовами». Спостерігаючи за роботою дітей, ми зробили висновок, що саме цей вид конструювання максимально розвиває творчу уяву, здібність креативно виконувати завдання.

Накопичення вражень про різноманітні будівлі, своєрідні архітектурні композиції позитивно впливали на розвиток конструктивної діяльності тих дітей, які мали до неї схильність. У їхніх конструкціях з'являлися нові сюжети, нові поєднання форм, що давали можливість відтворювати нові архітектурні деталі. Поряд із цим у дітей нерідко спостерігалось незадоволення своєю конструктивною діяльністю. Це є свідченням розвитку творчого мислення, здатністю критично оцінювати свою роботу. Інколи під час конструктивної діяльності в дитини виявлялася відмова від будівлі, спостерігався стан незадоволення, а інколи й роздратування, що виявлялася в руйнуванні будівель, зауваженнях «Погано зроблено», «Зовсім не схоже», «Не можу, не буду, не вмію». Усе це змушувало нас шукати такі прийоми педагогічного керівництва іграми з конструктором, які не тільки підтримували до них інтерес, а й поглиблювали його, відкривали дітям нові можливості.

Крім запланованих занять, протягом року з дітьми проводилися свята й розваги з використанням LEGO-конструктора. Особливо сподобалася дітям групова розвага «Подорож у Леголенд», під час якої діти подорожували на космічному кораблі, який вони сконструювали самотужки, з казковим героєм на ім'я Легоша потрапляли в незвичайні пригоди й виконували разом завдання.

Проведена розвага сприяла розвитку мотивації, креативності, збагатила дітей новими різними знаннями, дала змогу продемонструвати власні вміння й навички, надихнула кожного на творчість і колективізм.

У процесі практичної діяльності з дітьми ми дійшли висновку, що для реалізації творчого потенціалу кожної дитини важливим є зближення родинного та педагогічного колективу нашого закладу дошкільної освіти. Зрозуміли, що важливо допомагати батькам спонукати сина чи доньку до творчої діяльності. Тому нами проведено декілька консультацій для батьків: «Як сприяти розвитку творчих здібностей дітей» (за методикою Джона Гауена [3]), «Розвиток творчих здібностей дітей за допомогою LEGO-конструювання» [7; 5; 12; 13]. Крім цього, ми постійно ознайолювали батьків з дитячими конструкціями, спорудами, використовуючи фотоматеріали. Таким способом ми намагалися зацікавити батьків, розвинути в них інтерес до LEGO-конструювання, доносили інформацію, що так можна розвивати в дітей творчі здібності й конструкторські нахили. Неодноразово ми запрошували батьків на перегляд занять із LEGO-конструювання. Так у батьків розвивалася зацікавленість улюбленими іграми й заняттями їхніх дітей. Тому в нас з'явилася ідея провести майстер-клас із LEGO-конструювання, в результаті якого батьки зрозуміли значення конструювання для творчого розвитку їхньої дитини. У ході майстер-класу батьки з великим бажанням створювали конструкції, що викликали в дітей неабияке захоплення, вони не лише спостерігали за вправністю батьків, а й брали активну участь у спільній діяльності.

Висновки. У результаті нашого досвіду ми оцінили загальну картину розвитку творчих здібностей у дітей шляхом використання LEGO-конструювання, намітили подальшу роботу з дітьми та батьками.

Зазначимо, що проведене дослідження не претендує на всебічне розкриття проблеми. Предметом подальшого наукового пошуку може бути вивчення досвіду використання LEGO-конструювання в процесі розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку й застосування ідей учителів початкової школи в роботі з метою забезпечення наступності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / А.М. Богуш та ін. Київ, 2012. 26 с.
2. Дитина: освітня програма для дітей від двох до семи років / Г.В. Бельська та ін. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
3. Долганова О. Як сприяти розвитку здібностей дітей. Пам'ятка для батьків. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. № 8. С. 39.
4. Євсюкова А.В. Використання Лего-технологій у корекційній роботі з дітьми із вадами мовлення. *Логопед*. 2016. № 11. С. 5.
5. Комарова Л.Г. Строим из LEGO (моделирование логических отношений и объектов реального

мира средствами конструктора LEGO). Москва : Линка Пресс, 2001. 88 с.

6. Крутій К.Л. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма. Запоріжжя : ТОВ «Ліпс» ЛТД, 2016. 187 с.

7. Куцова Т., Мельник О. Реалізація творчого освітнього проекту «Батьківські родинки для кожної дитинки». *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 5. С. 63.

8. Парамонова Л.А. Конструирование как средство развитие творческих способностей детей старшего дошкольного возраста : учебно-методическое пособие. Москва, 2008. 78 с.

9. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII / Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, 2017 р.

10. Рома О. Гра по новому, навчання по-іншому : методичний посібник. Київ, 2018. 44 с.

11. Синекон Л. Розвиваємо творчі здібності дітей у школі-дитячому садку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. № 5. С. 9.

12. Смоляна С., Адаменко О. Веселі хвилинки з LEGO-цеглинками. *Дошкільне виховання*. 2017. № 12. С. 26–27.

13. Стеценко І. Конструктор-універсальна 3D-наочність. *Дошкільне виховання*. 2015. № 9. С. 13.

14. Сухар В.Л. Конструювання у ДНЗ. Старший вік. Харків : Ранок, 2016. 176 с.

15. Українське дошкільня: програма розвитку дитини дошкільного віку / О.І. Білан та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2012. 264 с.

16. Фешина Е.В. Лего-конструирование в детском саду : методическое пособие. Москва, 2012. 144 с.

17. Чепур О. Умови творчого розвитку дітей дошкільного віку. *Психологія дошкільня*. 2016. № 2. С. 30–32.